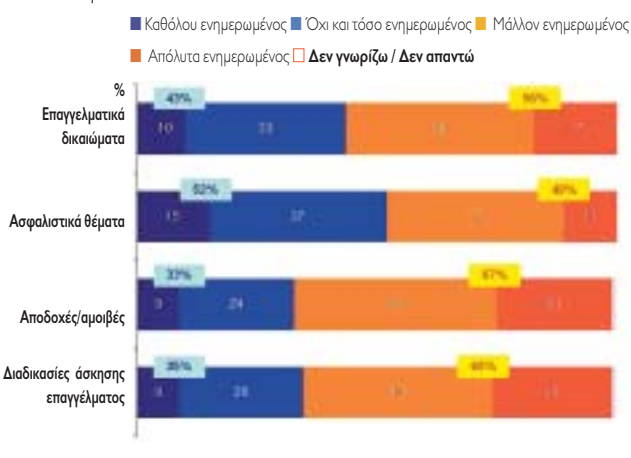

Σημαντικό είναι το έλλειμμα ενημέρωσης των διπλωματούχων μηχανικών όλων των ειδικοτήτων τόσο όσον αφορά τα επαγγελματικά τους δικαιώματα, τις διαδικασίες άσκησης του επαγγέλματός τους, τις αποδοχές και αμοιβές που δικαιούνται να λαμβάνουν, αλλά και όσον αφορά τα ασφαλιστικά θέματα. Αυτό, τουλάχιστον, καταγράφει η μεγάλη δημοσκόπηση που έγινε για λογαριασμό του ΤΕΕ από την «Public Issue».

Είναι χαρακτηριστικό ότι, όσον αφορά τα ασφαλιστικά θέματα περισσότεροι από ένας στους δύο

Βαθμός ενημέρωσης για επαγγελματικά θέματα

Ανάλυση στο σύνολο

Η πλειοψηφία των μηχανικών αγνοούν τα επαγγελ

μηχανικούς (το 52% συγκεκριμένα) δηλώνει ότι είναι «καθόλου ενημερωμένος» (15%) και «όχι και τόσο ενημερωμένος» (37%). Απόλυτα ενημερωμένο δηλώνει ότι είναι ένα ποσοστό της τάξης του 11% και μάλλον ενημερωμένο ένα ποσοστό που ανέρχεται στο 37%.

Όσον αφορά τα επαγγελματικά τους δικαιώματα περισσότεροι από 4 στους 10 διπλωματούχους μηχανικούς (και συγκεκριμένα το 43% του συνόλου των ερωτηθέντων) δηλώνει είτε ότι δεν είναι καθόλου ενημερωμένοι (10%), είτε ότι είναι όχι και τόσο ενημερωμένοι (33%). Αντίθετα, απόλυτα ενημερωμένοι δηλώνουν σε ένα ποσοστό 17% και μάλλον ενημερω-

μένοι σε ένα ποσοστό 39%. Σημειώνεται, ωστόσο, κάποια βελτίωση σε σχέση με παλιότερες δημοσκοπήσεις, αφού το 2006 δήλωνε ανειδημέρωτο όσον αφορά τα επαγγελματικά του δικαιώματα το 47% των μηχανικών, το 2003 το 45% και το 1997 το 54%.

Ός προς τις ειδικότητες των μηχανικών, το έλλειμμα ενημέρωσης σχετικά με τα επαγγελματικά δικαιώματα εντοπίζεται, κατά σειρά, στο 52% των ηλεκτρονικών που απάντησαν, στο 49% των μεταλλειολόγων, στο 47% των αρχιτεκτόνων και χημικών μηχανικών, στο 46% των μηχανολόγων και ηλεκτρολόγων, στο 44% των ναυπηγών, στο 40% των πολιτικών μηχανικών και

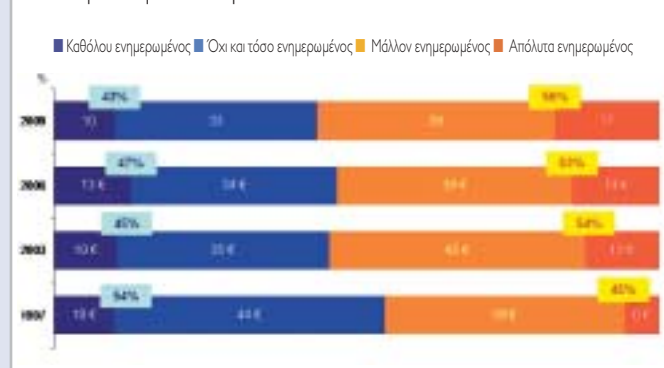
στο 27% των αγρονόμων τοπογράφων.

Σημαντική έλλειψη ενημέρωσης φαίνεται πως υπάρχει και ως προς τις διαδικασίες άσκησης του επαγγέλματός τους, αφού περισσότεροι από ένας στους τρεις διπλωματούχους μηχανικούς (και συγκεκριμένα το 35% των ερωτηθέντων) δηλώνει από καθόλου ενημερωμένος (9%) έως όχι και τόσο ενημερωμένος (26%). Απόλυτα ενημερωμένοι ως προς το ζήτημα αυτό δηλώνουν οι μηχανικοί σε ποσοστό 25% και μάλλον ενημερωμένοι σε ποσοστό 40%. Μάλιστα ο βαθμός ενημέρωσης των μηχανικών ως προς τις διαδικασίες άσκησης του επαγγέλματος δείχνει να χειροτερεύει κατά την τελευταία εξαετία, αφού πλέον μη ενημερωμένο δηλώνει το 35% των μηχανικών, έναντι του 33% το 2006 και το 27% το 2003. Κάπως καλύτερα είναι τα πράγματα μόνο σε σύγκριση με το 1997, όταν μη ενημερωμένο δήλωνε το 40% των μηχανικών.

Το έλλειμμα της ενημέρωσης ως προς τις διαδικασίες άσκησης του επαγγέλματος αγγίζει, λίγο ως πολύ, όλες τις ειδικότητες των διπλωματούχων μηχανικών, με «πρωταθλητές» τούς ηλεκτρονικούς μη-

Βαθμός ενημέρωσης για τα επαγγελματικά δικαιώματα

Διαχρονική ανάλυση στο σύνολο

Επιμέλεια:
ΝΙΚΟΣ ΠΕΡΠΕΡΑΣ

χανικούς, που δηλώνουν μη ενημερωμένοι (καθόλου και όχι και τόσο) σε ποσοστό 49% (σχεδόν ένας στους δύο), ενώ ακολουθούν οι ηλεκτρολόγοι με ποσοστό 47%, οι χημικοί μηχανικοί και οι μεταλλειολόγοι με ποσοστό 45% αντίστοιχα, οι μηχανολόγοι με ποσοστό 43% και οι ναυπηγοί με ποσοστό 37%. Κάτω από το μέσο όρο βρίσκονται μόνο τρεις ειδικότητες: οι αρχιτέκτονες που δηλώνουν μη ενημερωμένοι σε ποσοστό 22%, οι αγρονόμοι τοπογράφοι (23%) και οι πολιτικοί μηχανικοί (26%).

Εντύπωση προκαλεί και το γεγονός ότι ένας στους τρεις μηχανικούς

εται ως οιωνεί μισθωτοί με Δελτία Παροχής Υπηρεσιών, τα γνωστά μπλοκάκια. Από τις απαντήσεις στο ερώτημα «Πόσο ενημερωμένος είστε για τις νομικές, εργασιακές και ασφαλιστικές διαφορές μεταξύ του καθεστώτος της σημερινής σας απασχόλησης και της απασχόλησης με βάση τη συλλογική σύμβαση;», προκύπτει ότι, συνολικά, το 65% από αυτούς είτε δεν είναι καθόλου ενημερωμένοι (17%) είτε είναι όχι και τόσο ενημερωμένοι (48%), ενώ υπάρχει και ένα ποσοστό 1% που δεν απάντησε στο ερώτημα. Πολύ ενημερωμένο δηλώνει μόλις ένα ποσοστό

ρίζει από τι είδους συλλογική σύμβαση εργασίας καλύπτεται. Το 36% δηλώνει ότι η συλλογική σύμβαση που τον καλύπτει είναι κλαδική (έναντι 34% το 2006), το 24% ότι είναι επιχειρησιακή (έναντι 29% το 2006) και το 10% ομοιοεπαγγελματική (έναντι 13% το 2006).

Ως προς τη σχέση αμοιβής και

στό 9% είναι χαμηλότερη (έναντι 8% του 2006). Υπάρχει, όμως, και ένα 11% που απαντά ότι δεν γνωρίζει τι προβλέπει η συλλογική σύμβαση (έναντι 12% το 2006) και άλλο ένα 1% που δεν απάντησε στο συγκεκριμένο ερώτημα.

Ως προς τη νομική μορφή των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζο-

ματικά τους δικαιώματα

(το 33%) είναι από καθόλου (9%) έως όχι και τόσο ενημερωμένοι (24%) και ως προς το ζήτημα των αποδοκών και των αμοιβών του. Απόλυτα ενημερωμένοι είναι ως προς το ζήτημα αυτό περίπου ένας στους 4 μηχανικούς (24%), ενώ μάλλον ενημερωμένο δηλώνει ένα ποσοστό 43%. Ο βαθμός έλλειψης ενημέρωσης των μηχανικών ως προς το ζήτημα αυτό τα τελευταία 12 χρόνια κυμαίνεται σχεδόν στα ίδια επίπεδα, αφού μη ενημερωμένοι δήλωναν οι μηχανικοί σε ποσοστό 36% το 2006, σε ποσοστό 32% το 2003 και σε ποσοστό 37% το 1997.

Σε χειρότερη, όμως, μοίρα από πλευράς ενημέρωσης φαίνεται πως είναι όσοι μηχανικοί εργάζο-

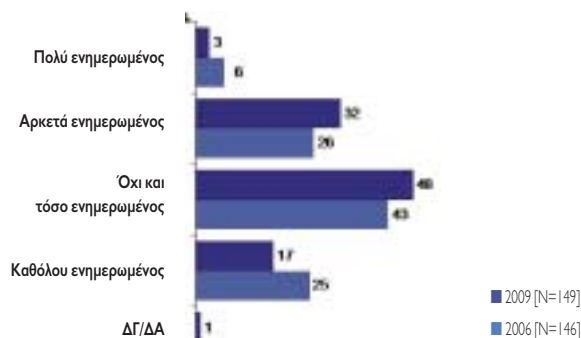
3% και αρκετά ενημερωμένο ένα ποσοστό 32%.

Από άλλα ευρήματα της δημοσκοπήσης, συμπεραίνουμε ότι από το σύνολο των μηχανικών που εργάζονται ως μισθωτοί στον ιδιωτικό τομέα, το 24% δεν καλύπτεται από κάποια συλλογική σύμβαση εργασίας (έναντι 29% το 2006). Υπάρχει, όμως, και ένα ποσοστό της τάξης του 13% (έναντι 11% το 2006), που δηλώνει ότι δεν γνωρίζει αν καλύπτεται από κάποια συλλογική σύμβαση. Ότι καλύπτεται από κάποια συλλογική σύμβαση δηλώνει το 63% (έναντι 60% το 2006), αλλά και από αυτούς υπάρχει ένα ποσοστό 30% (έναντι 24% το 2006), που δηλώνει ότι δεν γνω-

Βαθμός ενημέρωσης για το καθεστώς απασχόλησης

«Πόσο ενημερωμένος είστε για τις νομικές, εργασιακές και ασφαλιστικές διαφορές μεταξύ του καθεστώτος της σημερινής σας απασχόλησης και της απασχόλησης με βάση τη συλλογική σύμβαση;»

Διαχρονική ανάλυση (απαντούν όσοι εργάζονται με ΔΠΥ / οιωνεί μισθωτοί)

συλλογικής σύμβασης των μηχανικών που εργάζονται ως μισθωτοί στον ιδιωτικό τομέα, βλέπουμε ότι χρόνο με το χρόνο η κατάσταση αλλάζει προς το χειρότερο. Σήμερα το ποσοστό των μηχανικών που αμείβεται με υψηλότερη αμοιβή από αυτήν που προβλέπει η συλλογική σύμβαση ανέρχεται στο 45%, ενώ το 2006 ήταν 52%, ενώ στα ίδια επίπεδα με αυτά που προβλέπει η συλλογική σύμβαση ανέρχεται η αμοιβή του 33% (έναντι 29% του 2006) και σε ένα ποσο-

νται οι μηχανικοί, τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσης έδειξαν τα εξής: Το 45% εργάζεται σε γραφείο ελεύθερου επαγγελματία (το 73% των αρχιτεκτόνων, το 62% των πολιτικών μηχανικών, το 48% των αγρονόμων τοπογράφων, το 34% των μηχανολόγων). Το 20% εργάζεται σε ιδιωτική επιχείρηση ΑΕ (το 43% των μεταλλειολόγων, το 38% των ναυπηγών, το 35% των χημικών μηχανικών, το 34% των ηλεκτρολόγων και το 30% των ηλεκτρονικών). Το 18% εργάζεται σε δημόσια υπηρεσία και ΝΠΔΔ (το 39% των ηλεκτρονικών, και το 25% των ηλεκτρολόγων, αγρονόμων τοπογράφων και χημικών μηχανικών). Το 11% σε ιδιωτική επιχείρηση ΕΠΕ, ΟΕ, ΕΕ (το 21% των ναυπηγών, το 13% των ηλεκτρονικών, το 12% των πολιτικών μηχανικών και το 11% των μηχανολόγων, αγρονόμων τοπογράφων και χημικών μηχανικών). Το 4% σε Δημόσια Επιχείρηση (το 9% των χημικών μηχανικών, το 8% των ηλεκτρονικών και το 6% των ηλεκτρολόγων).

Νομική μορφή επιχείρησης

Ανάλυση ανά ειδικότητα (απαντούν όσοι εργάζονται)

	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ	ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ	ΑΓΡΟΝΟΜΟΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΟΣ	ΧΗΜΙΚΟΣ ΜΗΧ/ΚΟΣ	ΜΕΤΑΛΛΕΙΟΛΟΓΟΣ	ΝΑΥΠΗΓΟΣ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ
Γραφείο ελεύθερου επαγγελματία	45%	62%	73%	34%	24%	48%	19%	18%	22%	9%
Ιδιωτική επιχείρηση (ΑΕ)	20%	10%	6%	31%	34%	12%	35%	43%	38%	30%
Δημόσια υπηρεσία, ΝΠΔΔ	18%	14%	9%	20%	25%	25%	25%	23%	16%	39%
Ιδιωτική επιχείρηση (ΕΠΕ, ΟΕ, ΕΕ)	11%	12%	10%	11%	9%	11%	11%	8%	21%	13%
Δημόσια επιχείρηση	4%	2%	2%	4%	6%	5%	9%	5%	1%	8%
Άλλο	1%	0%	0%	1%	1%	0%	2%	3%	1%	1%

Οδηγός ενημέρωσης από το ΤΕΕ

Κόμως η έλλειψη αυτή ενημέρωσης για τα επαγγελματικά και ασφαλιστικά τους δικαιώματα, που δηλώνουν οι ίδιοι οι μηχανικοί, θα μπορούσε να μην υπάρχει αν απευθύνονταν στο ΤΕΕ. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο ΤΕΕ υπάρχει το Τμήμα Επαγγελματικών Θεμάτων στο πλαίσιο του οποίου λειτουργεί το Γραφείο Νέων Μηχανικών (τηλέφωνο 210-3291.642), που τα τελευταία χρόνια έχει καταρτίσει έναν Οδηγό που περιλαμβάνει όλα όσα θα ήθελαν να μάθουν οι μηχανικοί που εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα. Ολόκληρο το κείμενο υπάρχει στην ιστοσελίδα του ΤΕΕ www.tee.gr.

Σημαντικές πληροφορίες για την άσκηση του επαγγέλματος των μηχανικών υπάρχουν επίσης στην ιστοσελίδα του ΤΕΕ στις Ενότητες:

α) **Επαγγελματικά θέματα:** Επαγγελματικά Δικαιώματα ανά Ειδικότητα, Απασχόληση, Αμοιβές – Συλλογικές Συμβάσεις, Εργασιακά Θέματα, Ασφαλιστικά Θέματα, Φορολογικά Θέματα, Μελέτες – Έργα Δημοσίου, Ιδιωτικά Έργα, Ισοτιμίες με πτυχία εξωτερικού, Θέματα Παιδείας.

β) **Νέοι μηχανικοί:** Επαγγελματικός Οδηγός, Εκπαίδευση, Επιχορήγηση, Απασχόληση, Χρήσιμες Διευθύνσεις.

Επισημαίνουμε ότι η ιστοσελίδα του

ΤΕΕ τελεί υπό αναδιαμόρφωση, η οποία θα ολοκληρωθεί εντός διμήνου, ώστε να είναι επίκαιρη, λειτουργική και να είναι εύκολα προσβάσιμος ο πλούτος των πληροφοριών που περιέχει.

Στη συνέχεια παραθέτουμε κάποια αποσπάσματα από χρήσιμες πληροφορίες που περιέχονται στον Οδηγό που έχει καταρτίσει το Γραφείο Νέων Μηχανικών του ΤΕΕ.

Σημειώνουμε τα περιεχόμενα του Οδηγού, που έχει συνταχθεί από το Γραφείο Επαγγελματικών Θεμάτων:

1. Σχέση Εργασίας – Σύμβαση Εργασίας
2. Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας
3. Νόμιμο συμβατικό ωράριο
4. Ιδιόρρυθμη υπερωρία – Υπερωρία
5. Αργίες – Κυριακές – Νυκτερινά
6. Αργίες
7. Ετήσια άδεια
8. Άδειες εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις
9. Άδεια λόγω AIDS
10. Άδεια εξετάσεων σε μεταπτυχιακούς φοιτητές
11. Άδεια συνδικαλιστικής επιμόρφωσης
12. Εκλογική άδεια
13. Μισθοί και ημερομίσθια
14. Εκτός έδρας
15. Νόμιμες κρατήσεις αποδοχών
16. Ασφαλιστικές εισφορές

17. Δώρα εορτών
18. Καταβολή μισθού – Ποινικές ευθύνες
19. Υπερημερία – Επίσχεση – Καταγγελία
20. Παραγραφές
21. Συνθήκες εργασίας – Ασφάλεια και υγιεινή
22. Λύση σύμβασης εργασίας
23. Απόλυση - Δικαιώματα
24. Αποζημίωση απόλυσης
25. Πηγές

Για όλα τα παραπάνω θέματα, οι μηχανικοί μπορούν να ενημερώνονται και τηλεφωνικά, ενώ μπορούν να αποστέλλουν τα ερωτήματά τους και με e-mail που θα απευθύνεται στα: gerth@central.tee.gr και neameli@central.tee.gr. Ειδικά για τα ασφαλιστικά θέματα, το ΤΕΕ έχει ξεκινήσει τη διαδικασία για δημιουργία ενός call center, όπου θα απευθύνονται ερωτήματα και θα απαντώνται σε συνεργασία, με το ΤΣΜΕΔΕ.

Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας

Με τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας (ΣΣΕ), οι οποίες συμφωνούνται εγγράφως μεταξύ των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών ή μεταξύ συνδικαλιστικής οργάνωσης εργαζομένων και εργοδότη, καθορίζονται οι όροι εργασίας και οι με-

ταξύ των συμβαλλομένων αμοιβαίες υποχρεώσεις. Με τις ΣΣΕ εξομοιώνονται και οι διαπληκτικές αποφάσεις (Δ.Α.).

Οι όροι και η διαδικασία σύναψης ΣΣΕ διέπονται από το Ν. 1876/1990, ο οποίος τροποποίησε τον προγενέστερο Ν. 3229/1985.

Οι ΣΣΕ συμπληρώνουν τους γενικούς όρους εργασίας που ρυθμίζονται από τους σχετικούς νόμους και κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα.

Ορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών. Επίσης, ορίζουν θέματα σχετικά με τις διαδικασίες και τους όρους συλλογικής διαπραγμάτευσης, μεσολάβησης και διαίτησης.

Με τις ΣΣΕ θεσπίζονται κατά κανόνα ευμενέστεροι όροι εργασίας από τους προβλεπόμενους στις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 1876/1990, περιεχόμενο των ΣΣΕ μπορούν να αποτελέσουν:

- Ζητήματα σχετικά με τη σύναψη, τους όρους λειτουργίας και τη λήξη των ατομικών συμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ισχύος της.
- Ζητήματα που αφορούν την άσκηση του συνδικαλιστικού δικαιώματος στην επιχείρηση.
- Ζητήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, εκτός από συνταξιοδοτικά.
- Ζητήματα σχετικά με την άσκηση επιχειρηματικής πολιτικής, στο μέτρο που αυτή επηρεάζει άμεσα τις εργασιακές σχέσεις.

Για να είναι έγκυρη η καταγγελία της σύμβασης εργασίας από τον εργοδότη πρέπει:

- Να κοινοποιήσει γραπτή καταγγελία της σύμβασης προς τον εργαζόμενο.
- Να του καταβάλει τη νόμιμη αποζημίωση.
- Επίσης, ο εργοδότης έχει υποχρέωση να αναγγείλει την απόλυση στον ΟΑΕΔ μέσα σε προθεσμία 8 ημερών από την παράδοση του εγγράφου της καταγγελίας στον εργαζόμενο. Η παράβαση της διάταξης αυτής δεν επιφέρει μεν ακυρότητα της καταγγελίας, αλλά έχει ποινικές συνέπειες για τον εργοδότη.
- Τέλος, το δικαίωμα του εργοδότη να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας δεν πρέπει να ασκείται καταχρηστικά, ούτε να προσκρούει σε απαγορευτικές διατάξεις. Στις περιπτώσεις αυτές η απόλυση είναι άκυρη.

Η απόλυση μπορεί να θεωρηθεί άκυρη σε περίπτωση:

- Μη καταβολής της αποζημίωσης (ολόκληρης ή δόσης) μαζί με το έγγραφο της απόλυσης.
- Καταχρηστικής απόλυσης.
- Απόλυσης αντίθετης με απαγορευτικές διατάξεις.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις η νομοθεσία απαγορεύει ρητά την απόλυση. Τέτοιες περιπτώσεις είναι κυρίως οι εξής:

- Συνδικαλιστικά στελέχη.
- Έγκυες εργαζόμενες. Απαγορεύεται η απόλυση των εγκύων τόσο κατά τη διάρκεια της κύησης, όσο και για χρονικό διάστημα 1 έτους μετά τον τοκετό.
- Αδειούχοι εργαζόμενοι. Είναι άκυρη η απόλυση εργαζομένου που έγινε κατά τη διάρκεια της ετήσιας άδειας ανάπαυσης που του χορηγήθηκε.

- Στρατευμένοι μισθωτοί. Δεν αποτελεί λόγο λύσης σύμβασης η στράτευσή τους. (Ν. 1763/88).
 - Οι προσληφθέντες αναγκαστικά, με τις διατάξεις για την προστασία ατόμων με ειδικές ανάγκες, πολυτέκνων κλπ., δεν επιτρέπεται να απολυθούν χωρίς απόφαση της αρμόδιας Επιτροπής.
- Ο εργαζόμενος, σε περίπτωση άκυρης απόλυσης, έχει δικαίωμα να ασκήσει αγωγή και να ζητή-

Δικαιώματα σε περίπτωση απόλυσης

σει να ακυρωθεί η απόλυση ώστε να υποχρεωθεί ο εργοδότης να αποδέχεται τις υπηρεσίες του και να του καταβάλει μισθούς υπερημερίας.

Η σχετική αγωγή πρέπει να γίνει μέσα σε διάστημα 3 μηνών από την κοινοποίηση του εγγράφου της απόλυσης, αλλιώς το δικαίωμα παραγράφεται και η αγωγή απορρίπτεται ως εκπρόθεσμη.

- Ζητήματα ερμηνείας των κανονιστικών όρων της ΣΣΕ.
- Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών.
 - Νόμος 1876/90 αφορά:
 - Όλους τους εργαζομένους της χώρας με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε ημεδαπό ή αλλοδαπό εργοδότη, επιχείρηση, εκμετάλλευση ή υπηρεσία δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα.
 - Τους εργαζομένους που αν και δε συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας, εργάζονται κάτω από τις ίδιες ή αντίστοιχες συνθήκες με τους εργαζομένους με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας (εποχικοί, εργαζόμενοι φασόν, κλπ.).
 - Περιλαμβάνονται και όσοι εργάζονται στη γεωργία, στην κτηνοτροφία ή κατ' οίκον.

Εάν υπογραφεί νέα ΕΓΣΣΕ και τα κατώτατα όρια αμοιβής κάποιων μισθωτών, που ορίζονται από άλλη συλλογική σύμβαση ή διαιτητική απόφαση, είναι κατώτερα από εκείνα που ορίζει η ΕΓΣΣΕ, παύουν αυτόματα να ισχύουν (Εγκύκλιος 12945/9.4.90, Υπ. Εργασίας) και ισχύουν εκείνα της νέας ΕΓΣΣΕ.

Οι Εθνικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας καθορίζουν τους ελάχιστους όρους εργασίας που ισχύουν για τους εργαζομένους όλης της χώρας. Στους εργαζομένους αυτούς περιλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου στο Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Πώς καθορίζεται το ύψος του μισθού;

Οι συμβαλλόμενοι (δηλαδή ο εργοδότης και ο εργαζόμενος) κατά την κατάρτιση της σύμβασης εργασίας έχουν απόλυτη ελευθερία να καθορίσουν το ύψος των αποδοχών που θα καταβάλλονται για την παροχή εργασίας. Υπό έναν, όμως, πάντοτε περιορισμό, ότι το ποσό της αμοιβής (μισθού ή ημερομισθίου), δεν θα είναι μικρότερο από τα ελάχιστα όρια αποδοχών που καθορίζονται κάθε φορά από την οικεία Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΣΣΕ) ή υπουργική ή διαιτητική απόφαση.

Συνεπώς, εάν το ποσό που καταβάλλεται στον εργαζόμενο για αμοιβή

της εργασίας του, είναι μικρότερο από τα εκάστοτε προβλεπόμενα ελάχιστα όρια αποδοχών, υπάρχει υποχρέωση του εργοδότη να συμπληρώσει το ποσό που λείπει.

Ο μισθός ως αντάλλαγμα της παροχής εργασίας, είναι δυνατό να συμφωνηθεί είτε ρητώς είτε σιωπηρώς. Το τελευταίο συμβαίνει όταν ο εργοδότης καταβάλει ανεπιφύλακτα και επί μακρό σχετικά χρόνο ορισμένο ποσό, ο δε εργαζόμενος το αποδέχεται χωρίς καμιά επιφύλαξη.

Διευκρίνιση: Από το νόμο δεν υπάρχει περιορισμός να συμφωνηθεί καταβολή αμοιβής ανώτερη της νόμιμης. Δεν επιτρέπεται όμως η εκ των υστέρων μείωση, μονομερώς από τον εργοδότη, των καταβαλλόμενων αυξημένων αποδοχών, διότι αποτελεί μονομερή βλαπτική μεταβολή των όρων της σύμβασης εργασίας.

Ποια είναι τα κατώτερα όρια μισθών και ημερομισθίων;

Τα γενικά κατώτατα όρια μισθών και ημερομισθίων καθορίζονται με τις Εθνικές Γενικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, που ισχύουν για τους μισθωτούς όλης της χώρας, ανεξάρτητα από ειδικότητα.

Υπάρχουν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις;

Για τους κλάδους και κατηγορίες εργαζομένων ή και για τους εργαζομένους ορισμένων επιχειρήσεων, είναι δυνατόν να συναφθούν μεταξύ των αντίστοιχων οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων, κλαδικές, επιχειρησιακές κλπ. συμβάσεις εργασίας ή να υπάρξουν διαιτητικές αποφάσεις (Δ.Α.).

Σε αυτό το πλαίσιο, έχουν συναφθεί 3 ΣΣΕ (μετά από ισάριθμες Δ.Α.) που αφορούν τους μισθούς των μηχανικών - μελών του ΣΤΕΒ διαφόρων ειδικοτήτων που εργάζονται στη βιομηχανία και ακόμα 1 ΣΣΕ, που αφορά τους μισθούς των μηχανικών του ιδιωτικού τομέα (δηλαδή αυτούς που εργάζονται στις μελετητικές και εργοληπτικές επιχειρήσεις όλης της χώρας). Οι προβλεπόμενες αποδοχές, καθώς και τα χορηγούμενα επιδόματα επί των βασικών μισθών, φαίνονται αναλυτικά στους πίνακες που ακολουθούν.

Ευνοϊκότερες ρυθμίσεις μπορεί να καθοριστούν και με ατομική συμφωνία μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου.

Ποιες είναι οι τακτικές αποδοχές του εργαζομένου

Με τον όρο «τακτικές αποδοχές» εννοούμε το βασικό μισθό ή ημερομισθίο, όλα τα επιδόματα, καθώς και κάθε άλλη χρηματική παροχή ή παροχή σε είδος που δίνει ο εργοδότης σε σταθερή και μόνιμη βάση.

Στις τακτικές αποδοχές περιλαμβάνονται τα επιδόματα άδειας, Δώρων Πάσχα και Χριστουγέννων, πολυετίας, οικογενειακά, ανθυγιεινής εργασίας, ε-

πικίνδυνης, επιστημονικά, διαχειριστικών λαθών, παραγωγής, Κυριακής και νυκτερινής εργασίας, νόμιμης τακτικής υπερωριακής απασχόλησης, τροφής, κατοικίας, κάθε άλλη παροχή, εφόσον καταβάλλεται τακτικά και νόμιμα.

Ποιες είναι οι νόμιμες κρατήσεις στις αποδοχές

Οι νόμιμες κρατήσεις στις αποδοχές των εργαζομένων είναι:

- Το ποσοστό προσωπικής (εργατικής) εισφοράς για τα ασφαλιστικά ταμεία (ΤΣΜΕΔΕ, ΙΚΑ - παροχή σε χρήμα)
- Ο Φόρος Μισθωτών Υπηρεσιών (ΦΜΥ).

Πώς αποδίδονται οι προσωπικές ασφαλιστικές εισφορές;

Ο εργοδότης του μισθωτού μηχανικού παρακρατεί κάθε μήνα τις προσωπικές εισφορές του μηχανικού για τους κλάδους του Ταμείου και τις αποδίδει στο ΤΣΜΕΔΕ μαζί με τις δικές του (εργοδοτικές) εισφορές.

Εκτός από τις προσωπικές εισφορές για το ΤΣΜΕΔΕ, παρακρατείται και ποσοστό 4,18% επί των αποδοχών, για τον κλάδο παροχών σε χρήμα του ΙΚΑ. Αυτός ο κλάδος δίνει στον μηχανικό το δικαίωμα να εισπράττει το μισθό του σε περίπτωση απουσίας μεγαλύτερης των 3 ημερών λόγω ασθένειας ή αν επιστρατευθεί. Επίσης, σε περίπτωση απόλυσής του, έχει το δικαίωμα να πάρει επίδομα ανεργίας από τον ΟΑΕΔ.

Εισφορές Μισθωτών από 01/01/2007 έως 31/12/2007			
Α. Παλιό Ασφαλιστικό (Ασφαλισμένοι έως 31/12/92)			
	Άνω 5ετίας	Έως 35 ετών & κάτω 5ετίας	Εργοδοτικές εισφορές
Κλάδος Κύριας Σύνταξης	6,67%	3,34%	13,33%
Κλάδος Ειδικής Προσαύξησης	81,57 €	81,57 €	
Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης	3%	1,50% ευρώ	3,00%
Κλάδος Εφάπαξ Παροχών	4,00%	4,00%	
Κλάδος Υγείας Τεχνικών	2,15%	2,15%	4,30%
ΙΚΑ (παροχή σε χρήμα)	4,18%	4,18%	7,43%

Εισφορές μισθωτών από 01/01/2007 έως 31/12/2007			
Β. Νέο Ασφαλιστικό (Ασφαλισμένοι από 01/01/93)			
	Άνω 5ετίας	Έως 35 ετών & κάτω 5ετίας	Εργοδοτικές εισφορές
Κλάδος Κύριας Σύνταξης	6,67%	3,34%	13,33%
Κλάδος Ειδικής Προσαύξησης	57,10 €	57,10 €	
Κλάδος Επικουρικής Ασφάλισης	3%	1,50% €	3,00%
Κλάδος Εφάπαξ Παροχών	4,00%	4,00%	
Κλάδος Υγείας Τεχνικών	2,15%	2,15%	4,30%
ΙΚΑ (παροχή σε χρήμα)	4,18%	4,18%	7,43%

Κείμενο
ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΤΟΡΑΚΗ
Βασισμένο
στη συνέντευξη και
στις σημειώσεις
της κας Κότσιρα - Δούκα

Η Βασιλική (Κούλα) Κότσιρα - Δούκα είναι μια γυναίκα μηχανικός με 52 χρόνια συνεχούς και επιτυχημένης επαγγελματικής και επιστημονικής σταδιοδρομίας, με σημαντική προσφορά στους τομείς ανάπτυξης της ενέργειας, του περιβάλλοντος και της βιομηχανίας στη χώρα μας. Από τη θέση της, ως επιστημονικός σύμβουλος της πολιτείας και ως μέλος της Μόνιμης Επιτροπής Ενέργειας του ΤΕΕ, συνέβαλε αποφασιστικά, ώστε η εισαγωγή του φυσικού αερίου να γίνει πραγματικότητα για την Ελλάδα. Η ίδια δηλώνει με έμφαση: «Πιστεύω ότι δεν θα μπορούσε να προωθηθεί η εισαγωγή του φυσικού

αερίου στη χώρα μας, αν ο υπουργός **Αναστάσης Πεπονής** δεν είχε δώσει με επιμονή και αποφασιστικότητα τις μεγάλες μάχες για να πραγματοποιηθεί η απόφαση εισαγωγής, όπως προβλεπόταν από τη διακρατική συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και ΕΣΣΔ και στη συνέχεια και άλλες μάχες για την προώθηση και ολοκλήρωση του έργου. Έτσι έγινε το φυσικό αέριο μέρος της ζωής μας, όπως ήταν και είναι μέρος της ζωής όλης της Ευρώπης. Όσον αφορά εμένα, η πιο σημαντική στιγμή της ζωής μου ήταν και παραμένει η στιγμή που υπέγραφα τη συμφωνία για την κατασκευή του αγωγού μεταφοράς του φυσικού αερίου».

Το φυσικό αέριο στην Ελλάδα έχει ονοματεπώνυμο

Η Βασιλική έζησε παιδικά χρόνια σε μια παραγμένη εποχή για τη χώρα μας. Η κατοχή, η Αντίσταση, ο Εμφύλιος σημάδεψαν ανεξίτηλα τη ζωή της. Η οικογένειά της, που συμμετείχε στον πόλεμο και την Αντίσταση, άρχισε να μετρά τους νεκρούς της. Η ίδια διηγείται: «Την ιστορία της οικογένειάς μου την έζησα στιγμή προς στιγμή. Ζούσα σε μια ήρεμη και ενδιαφέρουσα οικογένεια. Η ζωή μας άλλαξε όταν έγινε ο πόλεμος και η Αντίσταση. Από τα παιδιά του παππού και της γιαγιάς, τον πατέρα μου και τους 6 θείους μου, που ζούσαμε όλοι μαζί στο ίδιο σπίτι, σκοτώθηκαν, με φοβερούς τρόπους οι τέσσερις, τέσσερις νέοι άνθρωποι. Όταν ξεκίνησε η υποχώρηση του ΕΛΑΣ από την Αθήνα, το Δεκέμβριο 1944, ο φόβος για το τι θα γίνει, κυριαρχούσε, έτσι έφευγαν μαζί και οι αντιστασιακοί. Τους ακολούθησαν ο πατέρας μου και τα αδέρφια του. Ο πατέρας μου φοβήθηκε να μείνω πίσω και έφυγα μαζί του. Ήμουν 12 χρονών! Πηδήξαμε τον Υμηττό και φτάσαμε στη Λάρισα...».

Την ιστορία της οικογένειας Κό-

τσιρα περιγράφει συγκλονιστικά η Έλλη Αλεξίου στο βιβλίο της «Βασιλική Δρυς», όπου παρουσιάζει αυτούσια την ιστορική έκθεση με τα μαρτύρια που υπέστη πριν πεθάνει ο εκ-

Πρόεδρος της ΔΕΠΑ (πάνω). Με τον Αναστάση Πεπονή και το μέλος της Δ.Ε. του ΤΕΕ, Γιάννη Παντέκη, σε εκδήλωση στο ΤΕΕ, 1η Μαρτίου 1989 (κάτω)

Αγωνίστηκα για να αλλάξουν τα πράγματα και να κάνω καλύτερη τη ζωή και τη δική μου και των άλλων.

παιδευτικός Γιώργος Κότσιρας. Αντίστοιχη τύχη είχαν και τα αδέρφια του, Κώστας, Αργύρης και Δημοσθένης.

«Εάν σήμερα, από όλες τις σκληρές εποχές της κατοχής και των

μετέπειτα χρόνων, αναφέρω μόνο τις θυσίες της ζωής των θείων μου και τη φυγή μας το Δεκέμβριο από την Αθήνα στη Λάρισα, με πεζοπορίες, κάρρα, φορτηγό με πυρομαχικά και από πάνω τα αγγλέζικα αεροπλάνα να πολυβολούν, είναι γιατί αυτές οι σπουδαίες στιγμές και εμπειρίες της ζωής με ωρίμασαν γρήγορα και διαμόρφωσαν το χαρακτήρα, τις αρχές και τα "πιστεύω" μου που και σήμερα με οδηγούν στη ζωή μου».

Μπροστάρης στα ενεργειακά ζητήματα

Η Βασιλική Κότσιρα - Δούκα, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν οι γυναίκες, αποφοίτησε χημικός μηχανικός από το ΕΜΠ και εργάστηκε αμέσως στη ΔΕΦΑ και κατόπιν στα ΕΛΔΑ. Ως στέλεχος βιομηχανικών επιχειρήσεων ανέλαβε σταδιακά υψηλόβαθμες θέσεις. Εργάστηκε ως ειδικός επιστήμο-

Επιτροπής. Ως Ειδικός Επιστήμονας στο Εθνικό Συμβούλιο Ενέργειας και στο ΥΒΕΤ, αλλά και ως μέλος του ΔΣ των ΕΛΔΑ εκπόνησε εισηγήσεις, ώστε να γίνει κατανοητό ότι το φυσικό αέριο είναι σπουδαία εναλλακτική και λιγότερο ρυπογόνος μορφή ενέργειας, σε σύγκριση με άλλα ορυκτά καύσιμα, και ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να είναι σχεδόν η μό-

Στην πρώτη της δουριά, στο εργοστάσιο της ΔΕΦΑ, το 1956

νας σε θέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Εθνική Υπηρεσία Πετρελαιοειδών και στο Εθνικό Συμβούλιο Ενέργειας. Ως ειδικός σύμβουλος υπουργών Ενέργειας και Διευθύντρια της Διευθύνσεως Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και Διεθνών Σχέσεων του ΥΒΕΤ παρέιχε σημαντικές υπηρεσίες για θέματα πετρελαίου, φυσικού αερίου, κοινοτικών κανόνων και οδηγιών. Υπήρξε εκπρόσωπος του ΥΒΕΤ στην International Energy Agency του ΟΟΣΑ και στο «High Level Energy Group» της Ευρωπαϊκής

Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) χωρίς φυσικό αέριο. Υπήρξε μέλος του Συμβουλίου Εκμεταλλεύσεως της ΔΕΦΑ (εκπρόσωπος ΤΕΕ). Ως μέλος των ΔΣ των ΕΛΔΑ, ως εκπρόσωπος του ΤΕΕ, της ΕΚΟ ΕΛΕΠΕΧ, της ΔΕΠ - ΕΚΥ, της ΔΕΠ και της ΔΕΠΔ, έλαβε μέρος στη λήψη αποφάσεων για την ενέργεια και τη βιομηχανία σε ανώτατο επίπεδο. Στη ΔΕΠΔ διετέλεσε Πρόεδρος του ΔΣ με ειδικές εκτελεστικές αρμοδιότητες (χρηματοδότηση έργου, κλπ.) ενώ από 29/8/89 έως 31/12/89 εκτελούσε συγχρόνως και χρέη Διευθυντος Συμβούλου.

Το 1993 ίδρυσε την εταιρεία «Energo Group ΑΕ» που ειδικεύεται σε έργα ενέργειας, βιομηχανίας και περιβάλλοντος. Η «Energo» προσανατολισμένη στην ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά εκπόνησε τεχνικές και αναπτυξιακές μελέτες, μελέτες στρατηγικής ανάπτυξης, επιχειρηματι-

Η υπογραφή της Συμφωνίας για την κατασκευή του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου, στις 29 Νοεμβρίου 1990. Παρόντες ο πρέσβης της Σοβιετικής Ένωσης και ο Σταύρος Δήμας, υπουργός τότε Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας

κά σχέδια, οργανωτικό σχεδιασμό και αναδιοργάνωση οργανισμών και επιχειρήσεων από το Kiribati (Ν. Ειρηνικός) στο Kirgizstan. Η «Energo» εκτέλεσε πληθώρα έργων για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, την Παγκόσμια Τράπεζα και το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και σε χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών. Ως

ματικών και στρατηγικών σχεδίων, έλαβε μέρος στη λήψη αποφάσεων σε θέματα οργάνωσης επιχειρήσεων, επενδύσεων, χρηματοδότησης και προστασίας του περιβάλλοντος, εκπόνησε πλήθος τεχνικοοικονομικών μελετών για ενεργειακά, περιβαλλοντικά, και βιομηχανικά έργα και απέκτησε πολύπλευρες και σε βάθος γνώσεις επί νομικών και κανονιστικών θεμάτων στον ενεργειακό και περιβαλλοντικό το-

Υπογραφή της τελικής έκθεσης για την αναδιοργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της εταιρείας ηλεκτρισμού του Αζερμπαϊτζάν (στο πλαίσιο του προγράμματος TACIS, 1995)

πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος διοικούσε την εταιρεία, αλλά συμμετείχε και ως project manager και μελετητής στα περισσότερα έργα της εταιρείας.

Στην πολύχρονη επαγγελματική σταδιοδρομία της ασχολήθηκε με την επεξεργασία επιχειρη-

μέα, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Για την εμπειρία και τις γνώσεις της επελέγη το 2000 για μία τριετία ως αναπληρωματικό μέλος του «Energy and Transport Forum», μία υψηλής στάθμης συμβουλευτική επιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Μια ζωή πλάι στο ΤΕΕ

Η Βασιλική (Κούλα) Κότσιρα - Δούκα υπήρξε για πολλές θητείες εκλεγμένο μέλος της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ. Συμμετείχε στην επεξεργασία θεμάτων ενέργειας και περιβάλλοντος επί 20 χρόνια στη Μόνιμη Επιτροπή Ενέργειας και 5 χρόνια στη Μόνιμη Επιτροπή Περιβάλλοντος. Επίσης, υπήρξε μέλος του ΔΣ του ΠΣΧΜ, του ΕΣΣΗΘ και του Συνδέσμου Ελληνίδων Επισημόνων. Συμμετείχε σε πολλές παρουσιάσεις σε σεμινάρια, συνέδρια και περιοδικά στην Ελλάδα και στο εξωτερικό σε θέματα ενεργειακής πολιτικής, στρατηγικής, ενεργειακού σχεδιασμού, ανάλυσης και διαχείρισης ενέργειας, ορθολογικής χρήσης ενέργειας, συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας και εξοικονόμησης ενέργειας. Παρουσίασε προσωπικές εισηγήσεις σε περισσότερα από δώδεκα συνέδρια και διημερίδες που οργάνωσε το ΤΕΕ και πολύ περισσότερες στο πλαίσιο ομαδικών εισηγήσεων.

Στις προσωπικές της εισηγήσεις, η Κούλα Κότσιρα - Δούκα υποστήριξε σταθερά και επίμονα την αναγκαιότητα της εισαγωγής του φυσικού αερίου στο ενεργειακό ισοζύγιο της χώρας μας. Στο 1ο Συνέ-

δριο του ΤΕΕ για την Ενέργεια το Μάιο του 1977 παρουσίασε τη μοναδική εισήγηση για το φυσικό αέριο «Δυνατότητες και σκοπιμότητα συμμετοχής των αερίων καυσίμων στο ενεργειακό ισοζύγιο της Ελλάδος, σε συσχέτισμό με τις διεθνείς συνθήκες ανάπτυξής τους».

Στο τριήμερο του ΤΕΕ «Αέριο και ανάπτυξη» το 1988, ήταν εισηγήτρια με θέμα: «Η έγκαιρη διείσδυση του φυσικού αερίου, βασικός παράγοντας για την ανάπτυξη της χώρας μας». Συμμετείχε στην οργανωτική επιτροπή του τριήμερου που οργάνωσε το 1992 το ΤΕΕ με θέμα: «Το έργο του ΦΑ και οι μέχρι τώρα εξελίξεις και προοπτικές στη χώρα μας». Σε εισήγησή της με τίτλο: «Το φυσικό αέριο, μέσο άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής» στη Διεθνή Έκθεση και Συνέδριο Περιβάλλοντος «Heleco '93», υποστήριξε ότι το φυσικό αέριο θα πρέπει να αποτελέσει βασική πηγή για κάλυψη των αναγκών σε ενέργεια των χωρών

Στο Erlangen της Γερμανίας, κατά το Kick-Off Meeting για το έργο GEOFAR (Geothermal Finance and Awareness in European Regions), στις 17 & 18 Σεπτεμβρίου 2008

της ευρωπαϊκής κοινότητας για τις επόμενες δεκαετίες. Επίσης, παρουσίασε εισηγήσεις της στις ημερίδες για τα συμπεράσματα του 14ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Ενέργειας το 1990 και του 15ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Ενέργειας το 1993.

Συμμετείχε σε πολλές οργανωτικές επιτροπές Συνεδρίων του ΤΕΕ και παρουσίασε πολλές κοινές με συναδέλφους της εισηγήσεις, όπως «Μελέτη αξιοποίησης των εξηλεκτρικών χρήσεων του λιγνίτη», «Υδρογονάνθρακες και περιβάλλον», «Ξτερεά καύσιμα και περιβάλλον», «Πυρηνική ενέργεια και περιβάλλον», «Το ελληνικό πετρελαϊκό

κύκλωμα», τη μελέτη των πορισμάτων του 1ου Συνεδρίου για την Ενέργεια του ΤΕΕ, «Το ενεργειακό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας σήμερα» το 1977, την εισήγηση «Ενεργειακές ανάγκες για την ανάπτυξη της χώρας - Συμμετοχή της ελληνικής βιομηχανίας στην παραγωγή και μετατροπή ενέργειας», στο Συνέδριο «Η βιομηχανία στην Ελλάδα» το 1981, τις απόψεις του ΤΕΕ για το σχέδιο νόμου «Περί αναζητήσεως ερεύνης και εκμεταλλεύσεως υδρογονανθράκων και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων» το 1976.

Η καθοριστική συμβολή της στη Μόνιμη Επιτροπή Περιβάλλοντος του ΤΕΕ υπήρξε η συμμετοχή της στη συλλογική εκπόνηση της μελέτης «Πρόταση στρατηγικού σχεδίου για το περιβάλλον και αρχές νομοθετικού πλαισίου» το 1978.

Προς νέους μηχανικούς...

Η συμβουλή που δίνει στους νέους μηχανικούς, στη σημερινή δύσκολη πραγματικότητα, είναι να αγαπούν τη δουλειά τους, αλλά όχι με τη σενή έννοια της προσωπικής επαγγελματικής ανέλιξης. Μέσα από εκεί να βλέπουν την ολότητα, τι μπορούν να προσφέρουν στην κοινωνία. Βασικό είναι «να μπορείς να έχεις ιδανικά, να μην είσαι μόνο "δος ημίν σήμερον"». Γι' αυτό συμβουλεύει τους νέους «να αγαπούν το μέλλον τους και να ψάχνουν και να ανακαλύπτουν ιδανικά». Τους προτρέπει «να θέλουν να πάνε μπροστά όχι μόνο ως επαγγελματίες αλλά και ως άνθρωποι. Με ρωτάνε κάποιοι επικριτές: «Και τι κατάφεραν οι θείοι σου που θυσιάσασ

τη ζωή τους». Εγώ πιστεύω και απαντώ ότι το λιθαράκι που βάλανε αυτοί και τόσο άλλοι Έλληνες, με τη θυσία τους, υπάρχει. Κι αν σήμερα λόγω όλων αυτών που περάσαμε και περνάμε, η επιρροή που ασκούν στη διαμόρφωση απόψεων και ιδεών, τόσο η καταναλωτική κοινωνία μέσα στην οποία μας μάθανε να ζούμε όσο και οι προβαλλόμενοι συνεχώς στα ΜΜΕ ως νέοι και σπουδαίοι τρόποι ζωής, είναι τόσο μεγάλη που καταλήγει να είμαστε σε μια κατάσταση όπου έχουν χαθεί τα ιδανικά, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει ο σπόρος, το λιθαράκι που την κατάλληλη στιγμή θα προσφέρει, θα δώσει τη δυνατότητα και, ξέρω εγώ, θα ξαναβρούμε την ανθρωπιά μας, να πούμε έτσι;».

Η Β. Κότσιρα - Δούκα έχει έντονη διεθνή επαγγελματική δράση. Οι πρώτες επαφές της με τα δρώμενα στον ενεργειακό διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο ξεκίνησαν με συμμετοχή της ως εκπροσώπου του YBET στη Διοικούσα Επιτροπή της International Energy Agency του ΟΟΣΑ και στο «High Level Energy Group» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ως Πρόεδρος της ΔΕΓΠΑ διαπραγματεύτηκε επιτυχώς με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επιενδύσεων τη δανειοδότηση των έργων υποδομής της ΔΕΓΠΑ (Αγωγός Μεταφοράς και Εγκαταστάσεις LNG στη Ρεβυθούσα). Σημαντική συνέχεια της διεθνούς δράσης της έδωσε ο διεθνής προσανατολισμός που χάραξε η ίδια για την ENERGO. Η ENERGO ανέλαβε μελέτες σε Azerbaijan, Kirgizstan, Kiribati, Ουκρανία, Σερβία,

Από την παγωμένη Σιβηρία στα νησιά του Ειρηνικού

Αλβανία, Ρωσία κλπ. Ως διευθύνων σύμβουλος είχε την ευθύνη όλων αυτών των έργων. Στα περισσότερα ήταν και project manager. Με τη γνώση και την εμπειρία που απέκτησε, ανταλλάσσεται εύκολα η γεωπολιτική σπουδαιότητα των ενεργειακών δεδομένων και στρατηγικών. Με αυτή την γεωπολιτική «λογική αντίληψη» θεωρεί έργα σημαντικής σημασίας για τη χώρα μας, τις συμφωνίες για τη

διέλευση των συζητούμενων τριών αγωγών από τη χώρα μας. «Η Συμφωνία για τον αγωγό Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη έχει υπογραφεί. Το θέμα είναι ότι προχώραγε αργά τα πρώτα χρόνια και σε αυτό ευθύνεται και η στάση της Βουλγαρίας. Ο αγωγός αυτός καλύπτει ένα μέρος των αναγκών της Ευρώπης για εισαγωγές αργού πετρελαίου από τις χώρες της Κασπίας. Προφανώς δεν θα είναι ο

μοναδικός αγωγός από αυτή την περιοχή, όμως είναι σημαντικό να υπάρξει ένας τέτοιος αγωγός μέσω της χώρας μας έστω και μέτριας δυναμικότητας. Οι άλλοι δύο αγωγοί του φυσικού αερίου, που μπορεί να περάσουν από τη χώρα μας, είναι ο γνωστός ITGI και ο South Stream. Και οι δύο πρόκειται να περάσουν μέσω Ελλάδας για να καταλήξουν στην Ιταλία. Αν πραγματοποιηθεί ο South Stream, θα είναι ο τρίτος αγωγός και η ύπαρξη τριών ενεργειακών αγωγών μάς δίνει πολλά αυτονόητα πλεονεκτήματα. Οι εξελίξεις αυτές αν πραγματοποιηθούν είναι σημαντικές για την Ελλάδα. Ελπίζω ότι θα πραγματοποιηθούν και τα τρία έργα».

Kiribati (2001-2005). Αντλώντας ενέργεια από τον ήλιο

Σιβηρία. Στο μεγάλο αγωγό Φυσικού Αερίου (1991)

Kiribati. Το πρόγραμμα «Solar Energy for Outer Islands»

Η Β. Κότσιρα - Δούκα συνεχίζει να εργάζεται ακούραστα μέχρι σήμερα, μένοντας ταυτόχρονα πιστή στις αξίες της και όπως λέει: «Οι αξίες μου, τα "πιστεύω" μου, ο τρόπος που δρω ως άνθρωπος, η αίσθηση του δικαίου, η ανάγκη να αγωνίζομαι για να κά-

νω καλύτερη τη ζωή τη δική μου και των άλλων, έχουν διαμορφωθεί από τότε. Πιστεύω ότι στη ζωή μου δεν ξέφυγα από τις βασικές μου αρχές. Οι βασικές αρχές μου είναι ίδιες, τέρμα. Δεν μπορώ να τις αλλάξω, μου έχουν γίνει βίωμα πια».

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

10 χρόνια από το θάνατό του (27 Οκτώβρη 1999)

«Κι άλογα από πορσελάνη
Καλπάζουνε μεσ' την καταραμένη νύχτα»

Αριστομένης Προβελέγγιος («Η πόλη»)

Ποιητής. Είχε δημοσιεύσει μια μόνο ποιητική συλλογή στο Γαλλικό Ινστιτούτο το 1959, γραμμένη στα γαλλικά, το 1951, στο Παρίσι, με τίτλο «Vingt Roemes» («20 ποιήματα»). «Είχαν γράψει καλές κριτικές τότε» μου έλεγε γελώντας «για μένα το... νέο ποιητή!... Τι νέος; Ήμουν πάνω από σαράντα!». Βρήκε από τη συλλογή σκόρπια μερικά αντίγραφα, σ' ένα χάρτινο κουτί, σκαλιζοντας. Ανάμεσά τους ένθετες σελίδες από σκίτσα με μελάνι ή μαρκαδόρους, σαν μουντζούρες, «Να τα πάρω να τα συρράψω;» τον ρώτησα. Μ' άφησε να τα πάρω, τους έβαλα ένα μεταλλικό σπιράλ, τα έδεσα και τα χάριζε στους φίλους του που τον επισκέπτονταν. Μου άφησε και μένα ένα αντίγραφο και όσες σελίδες περίσσεψαν. Τον θυμάμαι που σήκωνε ψηλά το χάρτινο, χοντρό

φύλλο, με τη «μουντζούρα» πάνω στο σχέδιο του εξωφύλλου, ενδιάμεσα της συλλογής και έλεγε εκτιμώντας την: «Κοιτάξε, τι αξία μπορεί να έχει μια μουντζούρα! Μπορείς να την βάλεις στον τοίχο του σπιτιού σου!». Υπόλοιπο της εμπειρίας του από τον παρισινό Μάη του '68.

Στο πρώτο Ευρωπαϊκό Συνέδριο «Γλυπτικής στην Πόλη», στο Ζάππειο το 1995, που οργάνωσε ο γλύπτης Θόδωρος, μας ζήτησε να τον συνοδεύσουμε μέχρις εκεί με το παλιό μας VW. Ήθελε να τον κρατώ ν' ανέβει τα σκαλιά του Ζαππείου. Τον θυμάμαι με το κόκκινο κασκόλ του να μιλάει. Ψηλή, αντάρτικη κορμοστασιά, όπως άλλοτε, στην Πάτρα. Μιλούσε πάντα για την έλλειψη χάραξης τότε των οδικών αρτηριών στην Αθήνα, την έλλειψη πρόβλεψης καθαρισμού των ρεμάτων -τόσο επίκαιρο πρόβλημα στις ημέρες μας-, που επέτρεψε να καούν τόσο εύκολα τα εκατοντάδες στρέμματα στα ανατολικά προάστια της

Αθήνας στις πυρκαγιές της 23 Αυγούστου 2009. Έθιγε την έλλειψη χωροθετικής πολιτικής βούλησης.

Νομίζω, όμως, ότι στο Ζάππειο μίλησε για την αρχαία ελληνική γλυπτική. Πως θα 'πρεπε οι νέοι να ξαναψάξουν για να την βρουν, δισκορπισμένη καθώς είναι στα μουσεία της Βραυρώνας, της Ελευσίνας, της Χαλκίδας κ.ά. Για την πόλη μίλησε με θυμό: «Αφού έχουν καταστρέψει τη δημόσια ζωή στην πόλη, αφού έχουν καταστρέψει το δημόσιο κτίριο, για ποια πόλη μιλάμε;».

Αναλογίζομαι το εργαστήρι της

μπύλο κλιμακοστάσιο της οδού Ερμού 8. Τα επίσης καμπύλης διατομής υποστυλώματα στο ισόγειο έχουν καλυφθεί, ως αντι-λειτουργικά, από το βιβλιοπωλείο Πάλλη. Οι μονοκατοικίες που κατασκεύασε, με τις ελαφρές καμπύλες στους τοίχους και τις ασύμμετρες πλάκες από μπετόν, διατηρούν μέχρι σήμερα τη γοητεία μιας εφηβικής νεότητας.

Αποφάσισα να γνωρίσω το έργο του από κοντά και τον ρωτούσα λεπτομερώς πού βρίσκονται τα σπίτια που έκτισε. Πήγαινα και έβλεπα με επιμονή μερικά από αυτά. Την κατοικία Ορφανού στο

οδού Κυκλάδων που έκτισε για τη γλύπτρια Άννα Σπητέρη. Η ανάγλυφη κατασκευή της πρόσοψης του εργαστηρίου, εκπληκτικά μικρής είναι κατασκευασμένη εξολοκλήρου από υαλοστάσια που επιτρέπουν άπλετο φως να μπαίνει στο εσωτερικό του εργαστηρίου. Με την τοποθέτηση μιας χοντρής διατομής από λευκό μάρμαρο πάνω στις σιδηρές διατομές των κουφωμάτων, δημιούργησε μια ενδιαφέρουσα όψη από μορφοσίδηρο, μάρμαρο και γυαλί. Η γεφύρωση του ανοίγματος της πρόσοψης αυτής με τα υαλοστάσια είναι ευρέως δημοσιευμένη. Καινοτόμες ιδέες και κατασκευές.

Το συνολικό του έργο παραμένει γενικώς αδημοσίευτο. Κατασκευασμένο στο Παρίσι την πενταετία 1952-57 ή στην Αθήνα τη δεκαετία 1957-1967. Η επιπεδότητα της όψης του κτιρίου της οδού Κυκλάδων ή του Κτιρίου Γραφείων της οδού Ερμού 8, συνδυάζεται με εφευρετικές τεχνικές λύσεις, όπως η χρήση της δοκού Viryntel στην Ερμού 8 ή με τις αναλογίες της χρυσής τομής. Υπάρχουν ακόμα οι καμπύλες θύρες εισόδου που βλέπει κανείς όταν ανέβει το καταπληκτικό κα-

της **ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΠΕΠΕ***

Καλαμάκι, πλάι στην παραλιακή λεωφόρο Ποσειδώνος, οδός Μαλιέζου 7. Μονοκατοικία σε pilotis. Διαθέτει έναν μεγάλο ενιαίο χώρο ως σαλόνι που βλέπει σε μπαλκόνι και διαχωρίζεται από το μακρύ διάδρομο εισόδου με ενιαίο υαλοστάσιο σε ξύλινο σκελετό. Ο διάδρομος αυτός περιλαμβάνει το κλιμακοστάσιο και μικρό αίθριο. Οι λεπτές κολόνες που δημιουργούν την pilotis δεν έπαθαν τίποτε από τους σεισμούς του Λεκανοπεδίου Αθηνών. Θαυμάζω τη συμπεριφορά των λεπτών αυτών υποστυλωμάτων του σπιτιού, κτισμένου τη δεκαετία του 1957-1967 σε μη ορθογωνικό κάναβο, και αρχίζω να απορώ για την ενίσχυση των διατομών σκυροδέματος των νέων κατασκευών με τους αντισεισμικούς κανονισμούς, όπως διαμορφώθηκαν μετά τους σεισμούς του 1999. Λες και ειρωνεύεται το κτίριο αυτό τις βαριές κατασκευές των νέων οικοδομών, όπως μένει ήρεμο πολύ κοντά στη θάλασσα.

Σε όλες τις μοντέρνες κατασκευές της μεταπολεμικής Ελλά-

* Αρχιτέκτων Μηχανικός

δας είναι δύσκολο να κάνει κανείς διαρρυθμίσεις. Γι' αυτό στην Ελλάδα -μια που δεν τους εμποδίζει κανείς, ούτε κάποιο Συμβούλιο Νεωτέρας Κληρονομιάς, ούτε κάποια νομοθεσία προστασίας έντεχνης αρχιτεκτονικής- πολύ εύκολα κατεδαφίζονται. Όπως τα δύο σπίτια του Τάκη Ζενέτου, που προτίμησαν να τα κατεδαφίσουν, ένα στο Καβούρι και ένα στη Γλυφάδα. Στο Μαρούσι, το τυπογραφείο του Πάπυρος Λαρούς, έργο του Αριστομένη Προβελέγγιου, με πλήρη βιοκλιματική προστασία των όψεων, κατεδαφίστηκε από τα μεγάλα έργα του 2004. Στην Ανά-

λα που έχτισε ο νέος ιδιοκτήτης του οικοπέδου, με λευκό σοβά και μπαλουστρα. Έβαψαν, μάλιστα, και το εμφανές μπετόν άσπρο για να ταιριάζει με το καινούριο κτίριο! Μα δεν υπάρχει κανένας φορέας που να προστατεύει αυτήν τη νεότερη αρχιτεκτονική μας κληρονομιά, όπως γίνεται στις άλλες χώρες; Είμαστε τόσο πολύ κοντόφθαλμοι; Πώς θα διδαχθούν οι νεότερες γενιές την αρχιτεκτονική χωρίς να βλέπουν το κτισμένο έργο;

Στο γραφείο του έρχονταν πολλοί φίλοι να τον δουν.

Τον επισκέπτονταν πολλοί νέοι,

«Η ελευθερία του ατόμου είναι ανυπέρβλητη»,

Αριστομένης Προβελέγγιος,
εκπομπή ΕΡΤ, 1975

που μεγάλωσε, τις υπηρεσίες της. *«Ήρθα σε πολύ δύσκολη θέση, τι να πω; Τους ευχαρίστησα βέβαια... αλλά αρνήθηκα... "Εδώ έχει खुθεί αίμα!" απάντησα»*. Πράγματι, το Δεκέμβριο του 1944, μετά την αποχώρηση των Γερμανών, έχασε το μεγάλο αδελφό του, Γιώργο, στις συγκρούσεις του ΕΛΑΣ με τους Βρετανούς, ενώ ο ίδιος έφερε διαμπερές τραύμα στον ώμο του από αγγλική σφαίρα. Ο Ξενάκης έχασε τότε το ένα του μάτι. Φυγαδευτήκαν, το 1947, με τον Αξελλό και άλλους αριστερούς από την Ελλάδα στην Γαλλία, και σπουδάζει πολεοδομία με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης. Συναντήθηκαν στο γραφείο του Le Corbusier, από καλοσύνη του, όπου δούλεψαν με τον Ιάννη Ξενάκη και τον Γιώργο Κανδύλη.

Αγωνιστής, ποιητής, ζωγράφος και κυρίως αρχιτέκτονας ο Αριστομένης, άφησε πίσω του τη σφραγίδα στην αρχιτεκτονική ενός οικουμενικού πνεύματος, προκλητικού, ευθύβολου και καινοτόμου. Επιστρέφοντας από το Παρίσι το 1980 μπήκε στο περιθώριο στην Ελλάδα, επιλέγοντας συνειδητά να μην ασκεί ελεύθερο επάγγελμα, άρα να μην κτίζει. Ζούσε με τη σύνταξή του ως καθηγητής, από τη Γαλλία. *«Δεν μπορείς να κάνεις ελεύθερο επάγγελμα, να κτίζεις και να πληρώνεσαι συγχρόνως από το Δημόσιο! Είναι ασυμβίβαστο!»* μας έλεγε. Και στο

βιβλίο του «Οδοιπόρος προς την πηγή» (εκδόσεις «Γραβριηλίδης», 1990), γράφει: *«Ετούτοι εδώ έχουν από δίπλα τις γραφειάρες τους. Δεν τους μένει καιρός να πούνε στους σπουδαστές άλλα από τα πεπτημένα...»*.

Με ρωτούσε κάθε φορά που με έβλεπε και του μιλούσα για το έργο μου, αν μου άρεσε η λύση που έδινα στην αρχιτεκτονική, η αποψή μου για τον τρόπο δουλειάς μου. Τον ενδιέφερε η προσωπική σχέση του καθενός με την αρχιτεκτονική και πόσο η προσωπική του σχέση αυτή τον οδηγούσε σε μονοπάτια πρωτόγνωρα ή όχι. Αυτό που έμεινε στη συνείδησή μου είναι αν εν τέλει χρειάζεται τόση προσπάθεια στην κατασκευή για την υλοποίηση μιας ιδέας ή μπορεί από μόνο του το κτίριο να σταθμίσει τους παράγοντες που το επηρεάζουν και να σταθεί ανεξάρτητο και ελεύθερο, με λιτότητα στην κατασκευαστική του λύση, χωρίς δηλαδή το περιτό.

Αρνούμενος τις εσωκομματικές δικτυώσεις και τις ίντριγκες για την ανάληψη ενός δημόσιου έργου, έμεινε πάντα στη μνήμη μου ως ο άνθρωπος ο ελεύθερος, που τα έβαζε με όλους και με όλα. Μαχόμενος για την *rule*, την καθαρή γλώσσα των πεπραγμένων. Αυτοί είναι οι άνθρωποι που μας λείπουν σήμερα...

Μιλώντας πολλές ώρες στο γραφείο του μέχρι αργά το μεσημέρι, συνήθως άρχιζα ν' ανησυχώ όταν περνούσε η ώρα και μένανε τα παιδιά μου μόνα τους στο σπίτι, γυρίζοντας από το σχολείο.

«Αφήστε τα παιδιά μόνα τους!» μου έλεγε. «Θα είναι πιο χαρούμενα, πιο ευτυχισμένα όταν επιβεβαιώνουν τον εαυτό τους, ότι μπορούν μόνα τους να τα καταφέρουν!».

Κτίριο υποδοχής φοιτητών, οδός Ρεσπαίγ 96, Παρίσι, 1952

βισσο, η κατοικία του Άρη Κωνσταντινίδη, αριστουργηματικό έργο της νεότερης αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, γνωστή στο εξωτερικό, επέζησε. Είδαν πως δεν μπορούν να την κατεδαφίσουν, χτισμένη με πέτρα και εμφανές μπετόν -πώς να αποσύρουν τόση πέτρα;- και το άφησαν ίσως ως βοηθητικό κτίσμα πλάι στη νέα βί-

κυρίως οι «καταληψίες» του παλιού σπιτιού των παιδικών του χρόνων και της οικογένειάς του στην οδό Μυλλέρου στο Μεταξουργείο. «Τους αφήνω και μένουν δίχως νοίκι!» είπε. «Τι να πάρεις από τα νέα παιδιά;». Κάποτε θυμήθηκε την πρόταση της εγγλέζικης Πρεσβείας να στεγάσει στο αρχοντικό αυτό κτίριο του 1830, ό-